

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Quant i com gastem

Els bons resultats d'una política pública no depenen només del volum de despesa que s'hi fa. Tot i que sovint la importància que es dona a l'ensenyament o la sanitat es redueix a la inversió que s'hi dedica i al percentatge sobre el PIB nacional –comparant-lo amb el d'altres països–, aquestes xifres induïxen a confusió. I és que la despesa en serveis públics, a part de ser alta o baixa, pot ser més o menys eficient en funció de com es distribueix. És a dir, una gran inversió en ensenyament, sanitat o serveis socials, si no es fa bé, pot ser una forma de malbaratar recursos públics. I tot fa pensar que això és el que va passar les darreres dècades de creixement fàcil, quan l'increment extraordinari d'inversió en polítiques socials ni reduïa el percentatge de pobresa, ni aturava el declivi dels resultats en ensenyament.

AQUESTA ÉS LA LLIÇÓ de la notícia de *The Economist*, oportunament recollida dissabte passat per aquest diari, sobre l'informe de la consultoria GEMS Education Solutions que presenta un "índex d'eficiència educativa" aplicat a 30 països de l'OCDE (www.edefficiencyindex.com). L'índex mostra que les úniques variables estadísticament significatives per mesurar l'eficiència de la despesa, de 63 que n'ha estudiat, són el sou i el nombre d'alumnes per mestre. Ara bé, ni un sou alt ni pocs alumnes per mestre expliquen de manera independent els resultats obtinguts a PISA. Tot depèn de com es combinen. A més, l'estudi també assenyalava que aquesta eficiència només dona compte del 44 per cent de la variació en els resultats de PISA. I això permet concloure que no sempre com més despesa més bons resultats, i que els bons resultats no sempre justifiquen tota la despesa feta. És el cas de Suïssa, que amb una despesa desproporcionadament alta té bons resultats (el lloc 3 de 30), però és dolenta en eficiència (el lloc 28 de 30), fins i tot per sota de Grècia. O és el cas d'Alemanya, d'una ineficiència semblant a la d'Espanya (llocs 25 i 26 de 30), per bé que Alemanya és al lloc 7 en resultats i Espanya al 21.

COM TOTS ELS ESTUDIS, aquest també té limitacions. La primera, que dona per bona la mesura dels resultats del sistema escolar que fan els informes PISA, durament qüestionats el maig passat per més de cent acadèmics experts d'arreu del món. L'estudi, tanmateix, ja s'avança a assenyalar que una cosa és l'eficiència econòmica pels resultats obtinguts a PISA, i una altra la qualitat, que pot atendre altres paràmetres. Ara bé, la mesura que fa de l'eficiència és molt important a l'hora de no malbaratar recursos públics. És a dir: no n'hi ha

CRISTINA CALDERER

.....
La despesa en serveis públics, a part de ser alta o baixa, pot ser més o menys eficient

prou incriminant indiscriminadament la inversió pública perquè, com mostra l'estudi, fins i tot pot provocar el contrari del que es busca.

AQUESTES ANÀLISIS són fonamentals per acabar amb les visions simplistes sobre el futur de l'estat del benestar. I són útils per recordar aquelles altres variables que s'han demostrat també igualment decisives. Parlo de les aquí encara tímides mesures per assegurar la qualitat del professorat, amb una selecció prèvia acurada i una formació més rigorosa; o del sistema de sabàtics per assegurar una formació permanent sistemàtica i avaluada, o de la modificació dels horaris i calendaris escolars, que al nostre país són causa científicament provada de mals rendiments escolars.

I AIXÒ EM PORTA A dues consideracions finals. Una, les crítiques al sistema polític actual i a la seva supeditació als mercats, quan es fan només en termes de despesa, són paradoxals. I dues, que ens cal aprendre a valorar les polítiques públiques no tant per la despesa com pels resultats, cosa que exigeix una transparència que sol incomodar els mateixos sectors avaluats.